

Trygg läkarkontakt på varje vårdcentral!

Centerpartiets prioriteringar
2025-05-27

Centerpartiet
ÖSTERGÖTLAND

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Inledning	2
Problembeskrivning	3
Utmaningar inom svensk hälso- och sjukvård	3
Begränsade resurser och ökade behov	3
Brister i kontinuitet och tillgänglighet	4
Vård på landsbygden.....	4
Primärvården och samverkan i Östergötland	4
Våra tre förslag för att stärka primärvården.....	5
1. 25% av vårbudgeten till vårdcentralerna senast år 2030	5
2. Inför en primärvårdsprincip.....	5
3. Tillsätt en budgeterad handlingsplan för fler allmänläkare.....	5
Avslutning	5

Linköping i maj 2025

Julie Tran
Kerstin Sjöberg
Richard Kullberg
Carola Andersson

Inledning

Att vården finns nära och tillgänglig när vi behöver den är en fråga om trygghet. Alla invånare i Östergötland ska få den vård de behöver. Ingen ska vänta för länge på bedömning, behandling eller operation. Vi vill se bättre samverkan mellan olika vårdnivåer och mellan region och kommun. Kortare köer och att fler får chansen till fast läkarkontakt är viktiga åtgärder som vi prioriterar. Det förutsätter att det finnas tillräckligt med utbildad vårdpersonal.

Primärvården är den vård som finns närmast människor, till exempel vårdcentralen. Att primärvården fungerar är avgörande för att vården som helhet ska hålla hög kvalitet och effektivitet. Därför är omställningen till Nära vård viktig med fokus på person och relation istället för organisation. Vi går från reaktiv till proaktiv och hälsofrämjande vård, där patienten blir en aktiv medskapare. Genom att använda ny teknik som t.ex. egenmonitorering kan vården bli mer effektiv och patienterna kan få hjälp snabbare. Se illustrerande Bild 1 från Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Bild 1: Illustration på Nära vård-konceptet. (Källa: SKR)

Primärvården ska vara patientens vanligaste väg in i sjukvården och samordnare av vårdinsatser men idag är primärvårdens ställning inom vården mycket svag. När det är svårt att få kontakt med sin vårdcentral söker sig människor istället till andra vårdgivare - i andra regioner, fysiskt eller digitalt, eller till akutmottagningar. Eftersom akutmottagningen prioriterar brådskande sjukdomstillstånd riskerar många med mindre akuta åkommor lång väntan. Digital utomlänsvård innebär en högre kostnad för Region Östergötland och ingen kontinuitet för patienten. Därför vill vi ge bättre förutsättningar och stärka primärvården i hela länet.

Centerpartiet har under lång tid på nationell nivå drivit på för en primärvårdsreform som på riktigt möter de utmaningar som svensk sjukvård står inför. Efter flera år av utredningar fattade Riksdagen (våren 2022) beslut om en reform som innebär rätt till fast läkarkontakt och bättre villkor för vårdcentraler på landsbygden. Reformeringen av primärvården behöver nu fortsätta på alla nivåer. Med fokus på förbättrad tillgänglighet och kontinuitet såväl som stärkt valfrihet kommer våra förslag nu att bidra till en vård närmare invånarna i hela länet.

Problembeskrivning

Utmaningar inom svensk hälso- och sjukvård

Svensk hälso- och sjukvård står inför flera utmaningar. En viktig faktor är den åldrande befolkningen, särskilt personer över 80 år, vilket kommer att öka trycket på vården de kommande åren. På nationell nivå ser vi att hälsoläget är sämre på landsbygden än i städerna. Där är ekonomiska svårigheter och sämre hälsa vanligare. Detta innebär att landsbygdskommuner har större utmaningar att upprätthålla en god vård och hälsa. Se diagram 4.

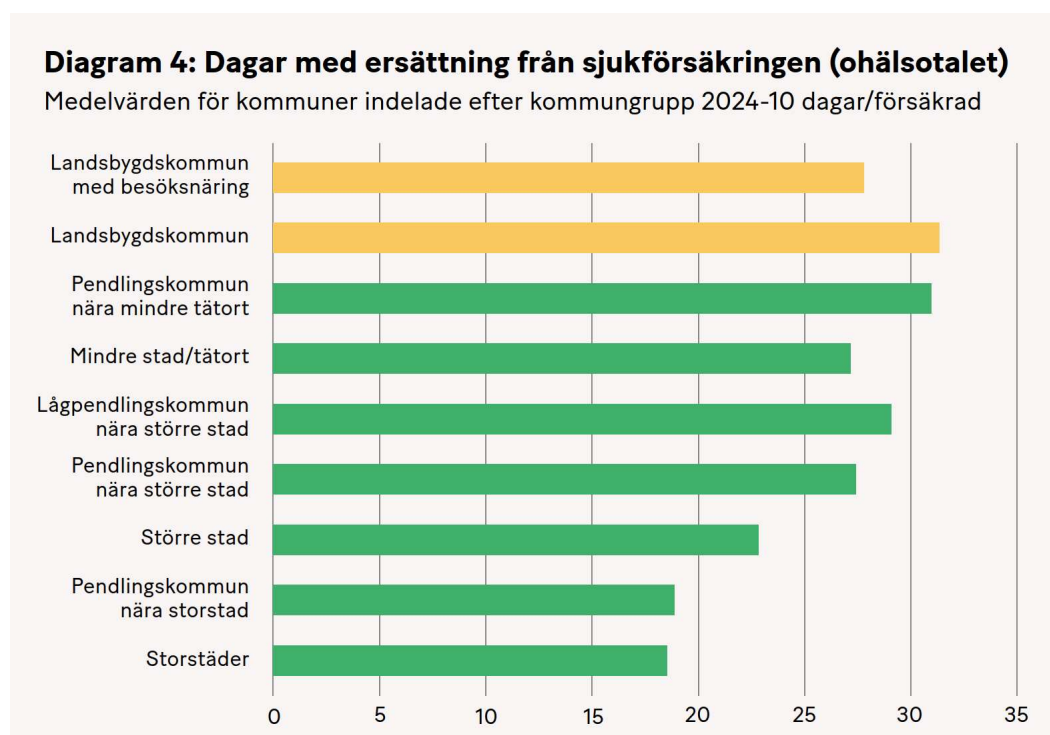

Diagram 4: Visar dagar med ersättning från sjukförsäkringen. (Källa: Infostat/Försäkringskassan, SKR)

Begränsade resurser och ökade behov

Trots att behoven ökar, är resurserna i sjukvården begränsade. Flera regioner, likt Östergötland, kämpar också med ekonomiska underskott, som bland annat beror på vårdskulder från pandemin, höga pensionskostnader och ökande behov av vård för kroniskt sjuka. Bristen på samordning och personcentrerad vård gör det svårt för patienter att få

en sammanhängande och säker vård. Dessutom är det svårt att hitta personal med rätt kompetens, vilket gör att arbetsbelastningen för vårdpersonal ökar.

Brister i kontinuitet och tillgänglighet

Sverige presterar sämre än många andra OECD-länder när det gäller kontinuitet i vården, tillgång till läkare och patientens delaktighet. Enligt patientlagen från 2015 har alla rätt till en fast läkarkontakt men bara en tredjedel av svenska patienter har en fast läkare. I Östergötland är siffran ännu lägre. Detta påverkar kvaliteten på vården, där patienterna ofta känner sig mindre hörda och inte får den hjälp de behöver i tid.

Vård på landsbygden

Landsbygden har särskilda utmaningar med geografiska avstånd till vårdcentraler och sjukhus. Detta leder till längre responstider (tid för ambulans att anlända efter samtal) för akutvård och kan påverka hälsan negativt. Långa resor till vårdinrättningar kan göra patienter mer otrygga och minska patientsäkerheten. För att förbättra tillgången till vård måste en större del av hälso- och sjukvårdsbudgeten gå till primärvården, vilket innebär att resurser behöver omfördelas.

Primärvården och samverkan i Östergötland

Primärvård finns inom regionens och kommunens verksamheter. Kommunerna tillhandahåller ca 37 % primärvård när man räknar på nationell nivå. Det är av stor vikt att samverkan fungerar mellan regionen och länets tretton kommuner.

För att förbättra vården är det också viktigt att öka samarbetet mellan region och kommun, särskilt när det gäller patienter som är utskrivningsklara. Genom att dela patientinformation och utveckla gemensam kompetens kan både region och kommuner arbeta mer effektivt tillsammans. Detta bör säkerställas i det kommande samverkansavtalet.

För äldre multisjuka personer med komplexa vårdbehov blir det bättre när kommunens omsorgsverksamhet har god samverkan med regionens hälso- och sjukvård, ofta läkare på vårdcentralen. För att förebygga att inte fler hamnar på akutmottagningen i onödan, krävs ett gott omhändertagande på en annan vårdnivå. Efter att ha legat inne på sjukhus kan en närvårdsplats säkerställa att tillfrisknandet går åt rätt håll utan att behöva sjukhusets alla resurser. Det är även en god möjlighet för vårdcentralens läkare att lägga in en patient på en närvårdsplats för observation och utredning. Närvårdsplatser är ett bra exempel på när kommun och region samverkar för patientens bästa.

Region och kommun behöver ta fram en fördelningsnyckel och riktlinjer som kan användas vid framtagande av nya närvårdsplatser. Det skapar

transparens och tydlighet för att kunna fördela resurser och dra nytta av värdet för respektive aktör (region och kommun).

Region Östergötland behöver även verktyg för att snabbt kunna identifiera personer med hög risk att behöva slutenvård. Genom bättre samverkan mellan primärvård och slutenvård kan patienten snabbare få rätt vård utan att passera akutmottagningen.

Våra tre förslag för att stärka primärvården

1. 25% av vårbudgeten till vårdcentralerna senast år 2030

Samtliga statliga rapporter och utredningar pekar på patientnyttan av en stark primärvård. Det bidrar också till ett resurseffektivt vårdssystem. Vi vill därför i ett första steg öka andelen av vårbudgeten till primärvården till 20% och år 2030 hamna på 25%. Efter 2030 önskar vi utvärdera eventuella ytterligare behov av ökad andel.

Mål:

2027: 20%

2030: 25%

2. Inför en primärvårdsprincip

Förslaget handlar om att vid varje ekonomisk satsning på sjukhusvård alltid kompensera med en satsning på primärvården, för att bibehålla samma andel av vårbudgeten. För varje ny krona som tillförs hälso- och sjukvården ska exempelvis 25 % automatiskt och ovillkorligen allokeras till primärvården. Detta säkerställer en kontinuerlig och proportionerlig förstärkning av vårdens första linje vid varje ekonomisk satsning. Genom att göra detta riskerar primärvården inte att tappa andel så fort en satsning eller kompensation görs inom slutenvården. Vi vill primärvårdssäkra varje satsning.

3. Tillsätt en budgeterad handlingsplan för fler allmänläkare

Idag är bristen på läkare med specialistkompetens inom allmänmedicin (allmänläkare) en flaskhals för att stärka primärvården. Med fler allmänläkare kan vi lättare nå Socialstyrelsens riktvärde för antal patienter per läkare och öka möjligheten till fast läkarkontakt. Det bidrar till bättre kontinuitet, bättre hälsa och minskad dödlighet. Regionen behöver skyndsamt ta fram en handlingsplan som är budgeterad för att säkerställa genomförandet. Handlingsplanen ska också inkludera ST-läkare i allmänmedicin. Fler allmänläkare underlättar även rekrytering av allmänläkare till vårdcentralerna.

Avslutning

Varje östgöte ska känna tryggheten i en nära och tillgänglig vård. När vårdcentralen har resurser att möta upp behoven och när du har din fasta läkarkontakt kommer också din specialistvård att kunna ges mer

samordnat. När vårdcentralen har tillräckliga resurser kommer mycket ohälsa att kunna förebyggas. Med mer av nära vård kan vårdens resurser nyttjas mer effektivt och dessutom kommer behovet av långa sjukresor att minska.

Det är därför som vi i Centerpartiet nu lägger fram konkreta verktyg för att kunna fokusera mer på det förebyggande arbetet och för att vården ska bli mer personcentrerad vilket också är mer effektivt för vårdsystemet som helhet. Att låta en garanterad andel av vårbudgeten avsättas för primärvården kommer att hjälpa Region Östergötland i omställningen till mer nära vård. I och med en offensiv plan för fler allmänläkare så kan vårdcentralernas behov av specialistkompetens mötas upp. En svag primärvård är en ohållbar situation och Centerpartiet nöjer sig inte med utredningar eller fina ord – vi kräver handling. Där är vår prioritering tydlig: Vårdcentralerna och primärvården måste lyftas så att alla i hela länet får en trygg, sammanhållen vård av hög kvalitet.